

KIRKEN OG DIAKONIEN — en nervøs romanse

Det er muligens en noe uærbødig temaformulering omkring et alvorlig og viktig tema, det som her er valgt. På den annen side, fra tid til annen løper assosiasjonene når man arbeider med et temaområde, selv om det er aldri så alvorlig. Nervøse romanse finner vi i ulike sammenhenger, som for eks. i en av Woody Allens filmer, der hovedpersonen og en viss Annie forsøker å komme overens. De passer så godt sammen, men det er så mange sperrer av ulikt slag som hindrer, at forbindelsen går i lås.

Det har derfor slått meg ved siste års arbeid med temaet kirken og diakonien, at vi på mange måter har med en nervøs romanse å gjøre. Lidenskapene er sterke på begge sider, men sperrere er mange og kompliserte.

Med utgangspunkt i en bokanmeldelse

Utgangspunktet var nemlig at en bokanmeldelse skulle anrettes; Olav Skjeveslands bok «Levende kirke», Luther forlag 1984. Som kjent er Skjevesland rektor ved MF's praktikum, og som prestelærer har han følt behovet for å tenke nytt omkring den såkalte pastoral-læren, dvs. den teologiske disiplin som behandler prestetjenestens

Av Olav Fanuelsen

grunnlag, plass og funksjon i kirken. Det nye består i en perspektivutvidelse, idet han hevder at en pastorallære i dag definitivt ikke lenger bare kan være en snever bok om presten. Den må i større grad klargjøre grunnlinjene i forståelsen av Det nye Testamentets lære om Kirken, med alle dens tjenester og nådegaver. Han henvender seg dermed også til arbeidere i andre funksjoner i kirken, inklusive diakontjenesten, som han vier forholdsvis stor oppmerksomhet. Når diakoni og diakontjenesten vies stor plass, er det fordi man her har å gjøre med sider av kirkens virksomhet som etter Skjeveslands mening må tenkes gjennom på nytt, men sannsynligvis også fordi dette saksområde er en viktig utfordring til det tradisjonell pastoralteologiske felt.

Generelt er det ikke vanskelig å slutte seg til de fleste av de utfordringer Skjevesland skisserer. Såvel tanken om en bedre integrering av det alminnelige prestedømme, som en bedre og klarere profilering av prestetjenesten i forhold til andre tjenestegrupper er viktig, spesielt

mht. å få renskåret det spesifikt pastorale i menighetens ledelse. Han er videre opptatt av styrings- og personalproblemene, og bare dette feltet kunne fortjene et helt bind, for det er svært viktig å få tenkt igjennom et så ustrukturert landskap i vårt kirkebilde.

Kirken og diakonien – et levende tema

Det har senket seg en viss matthet over mange etter den intense diakonidebatten i 70-årene. Ikke dessto mindre dukker de grunnleggende spørsmålene stadig opp, som for eks. her hos Skjevesland. Vi har også nylig sett det i uttalelsen fra bispemøtet til det såkalte Lima-dokumentet, der diakonembetet blir omhandlet. Videre i forbindelse med forslagene til vigselforordelser som for tiden er til avklaring, og i enkelte utenlandske bidrag. Vi kan som eksempler nevne det arbeidet som den såkalte Lausanne-bevegelsen har utført, der rapporten fra et møte i Grand Rapids, USA, for et par år siden, har fått temaet «Evangelism and Social Responsibility». Og videre finnes det interessante ting i festskriftet til den svenske diakonissen Inga Bengtzon, som har tittelen Kirkene og diakonien. Det som karakteriserer

disse bidragene er, til forskjell fra den tidligere diakonidebatt, der de ulike diakonisyn stod i fokus, diakoniens forhold til kirkeens oppdrag som helhet. Hvordan skal diakonien defineres, og hvilken «status» skal den ha i kirkeens liv? Og – i forlengelsen av denne sentreringen, hvordan skal diakonen defineres, plasseres og innordnes i forhold til det kirkelige embete?

Forsøk på å bestemme diakoniens egenart

En tradisjonell innfallsvinkel er å bestemme diakonien som et middel til å nå fram med budskapet om frelse. Diakonien fungerer, gjennom sin mangeartede tilnærming til menneskets livssituasjon, som en bro for evangelieforkynnelsen. Skjevesland slår her fast at diakonien fungerer på gjerningenes plan. De gode gjerningene leves ut som troens frukter hos dem som har tatt imot evangeliet. Han mener dette må fastholdes, selv om menighetsdiakonen faktisk tar del i forkynnende og undervisende enkeltfunksjoner, og hele resonnementet bunnar i den lutherske skjelling mellom lov og evangelium. Han er redd for at gjerningene blandes sammen med evangeliet.

Fra en side sett høres dette rett ut. Troen kommer av forkynnelsen og ingen kan oppnå frelse ved å gjøre gode gjerninger. Men etter min mening blander her Skjevesland begrepene «gjerning» og «handling».

Evangeliet har en handlingsside, likesåvel som det forutsettes en verbal forkynnelse. Diakoniens fremste mål er identisk med kirkeens fremste mål, den skal føre mennesket fram til troen på den treenige Gud. Såvidt jeg har forstått har de siste 10 års bestrebelser nettopp gått ut på å «blande» evangelium og diakoni. Det er ønsket om en trinitarisk diakoni som har stått i fokus, der diakonien skal være et handlende uttrykk for kirkeens samlede tro, og ikke et knippe gjerninger på lovens plan.

En skjematisk oppdeling av kirkeens virksomhetsområder etter

mønsteret lov/evangelium er ikke mulig etter min mening. Det er imidlertid selvsagt rett som Skjevesland hevder, at det er en indre sammenheng mellom CA IV, CA V og CA VI, men CA VI er jo ikke utfyllende som begrunnelse for kirkeens diakonale oppdrag. Jeg er redd for at man med hele denne tenkingen lett kan komme til å sette læren om frelsen opp mot læren om kirken, og det kan jo ikke være riktig; heller ikke i en luthersk tradisjon.

Evangelieforkynnelsen har en prioritet heter det i Evangelism and Social Responsibility, men det er en logisk prioritet, fordi troen kommer av forkynnelsen, vitnesbyrdet. Men dermed er det ikke sagt at vitnesbyrdet ikke kan komme i form av handlingsrettet virksomhet. I enkelte sammenhenger er dette ofte den eneste innfallsvinkel som er praktisk mulig. En praktisk diakoni, dersom den skal være sann diakoni, kan jo ikke være en samling «stumme» gjerninger, selv om diakoni ofte forbindes med en «virke sådan i det stille» – tenkning. En praktisk omsorgssituasjon er tvert om en dynamisk kommunikasjonssituasjon, der det såkalte «verbale» har en like fremtredende plass som i forkynnelsen. Omsorgen er rammet inn i og reflekterer selv Kristus-troen midt i en vanskelig livssituasjon.

Diakonitjenesten og det kirkelige embetet

Å få klarhet i diakontjenestens egenart er et langt lerret å bleke, det kan vi vel alle være enige om. Men av det som ovenfor er sagt, gir det seg selv, at for Skjevesland har diakontjenesten ingen plass innenfor det kirkelige embetet. Det finnes heller ikke noe diakonembete (sammenlign. presteembetet), og begrunnelsen for dette er at CA V hevder at det er innsatt ett embete. Diakonens tjeneste springer ut av det alminnelige prestedømme. Det vil føre for langt å gå inn på disse påstandene, men når bispemøtet i det alt vesentlige slutter seg til den-

ne tenkingen i sin kommentar til Lima-dokumentet, er det grunn til å få i stand en bred samtale om hele saken. Her hevdes det nemlig at organiseringen av diakontjenesten i vår kirke beror på praktisk-teologiske overveielser, og at det i en luthersk kirke ikke hører med til kirkeens vesen å tredele embetet i kategoriene biskop, prest og diakon.

Konklusjon

Når det gjelder forholdet mellom kirken og diakonien er det mangt å glede seg over og mye som er godt i gjenge, men det er en del sperrer som gjør at romansen ikke slår ut i full blomst. Olav Skjevesland har levert et viktig bidrag når han retter søkelyset på pastoralteologien. Men, når han slår et slag for en perspektivutvidelse, synes jeg premissgrunnlaget ofte blir noe snevret og mangelfulle. Han er selv inne på det et sted, at man for eks. overfor Confessio Augustana bør øve en mild sakkritikk, på grunn av dette skriftets historiske plass og funksjon. Det kan lett bli for mange minimumsformuleringer. Men det er ingen dårlig begynnelse på en endringsprosess det Skjevesland her har levert.

Diakonal livsstil – en forsmak på himmelen

Gjennom små tjenester, gjennom å gi en forsmak på himmelriket allerede her på jord, kan vi ha en diakonal livsstil, kom det fram i en av gruppene under «Ungdommens kirkedager» i Finland.

– Det første steget mot en diakonal livsstil har med hjertet å gjøre fordi det der fødes en vilje til å gjøre noe, ble det sagt. Det finnes ingen imperativer som kan få oss til å gjøre noe vi ikke vil. Det må finnes en glede i oss for at vi skal kunne gi avkall på vår egen overflod. Om vi følger Jesus og hans ord, lever vi slik at vi tjener ham og vår neste. Da gir vi en forsmak på hva himmelen er.